

AŠ MANAU

Šiame numeryje:

Migrantų krizė – p. 2

Laiko juosta – p. 3

Žinotini faktai – p. 16

Darbai pamokose – p. 17

Naujienlaiškį rengia:
Kritinio mąstymo institutas „Aš manau“

Naujienlaiškio partneriai:

Naujienlaiškio numerį remia:

Migrantų krizė

Po [nedemokratiškos Baltarusijos prezidento rinkimų](#) ir priespaudos prieš opoziciją, ES įvedė sankcijas Baltarusijai. Priemonės dar labiau sustiprėjo po to, kai [Lukašenkos įsakymu buvo užgrobtas lėktuvas](#) ir suimti baltarusių žurnalistai [Ramanas Pratasevičius](#) ir jo draugė [Sofija Sapega](#). Padidėjus įtampai tarp Baltarusijos ir ES, Lukašenka pradėjo ne tik, kad [nebesulaikyti migrantų](#), norinčių kirsti sieną, bet ir dar labiau skatinti

migrantų srautus. Šioje situacijoje Latvija, Lietuva ir Lenkija kaltina Lukašenką, naudojant migrantus kaip ginklą, taip [bandant daryti spaudimą ES](#), kad panaikintų sankcijas.

Išaugus migrantų skaičiui, Lietuvos, Latvijos ir Estijos [gynybos ministrai](#) sutarė koordinuoti veiksmus dėl migrantų krizės, ją įvardinę Baltarusijos režimo hibridine ataka prieš Baltijos šalis, ES ir NATO. Valdyti situaciją pradėta nuo teisinių priemonių - [Seimas pateikimo stadijoje pritarė pataisoms](#), kurios sutrumpina prieglobsčio prašymo procedūras iki dešimties dienų, taip pat apriboja neteisėtai sieną kirtusių migrantų laisvą judėjimą Lietuvos teritorijoje ir susiaurina kitas jų teises. Tai buvo sukritikuota žmogaus teisių gynėjų ir prezidentūros - „žmogaus teisės turbūt buvo užmirštos ir išmestos į šiukšlių dėžę“, [teigė prezidento vyriausiasis patarėjas](#) vidaus politikos klausimais Povilas Mačiulis.

Migrantams daugėjant, Lietuva paskelbė ekstremalią situaciją, didžiausia problema buvo surasti, kur juos apgyvendinti. Vidaus reikalų ministerija pradėjo ieškoti tam tinkamų teritorijų ir patalpų. Tačiau kilo gyventojų pasipiktinimas. Liepos 22 d. ryte prie Dieveniškų technologijų ir verslo mokyklos, kurioje tuo metu dar buvo tik planuojama apgyvendinti migrantus, susirinko 15 žmonių protestuoti. „Mūsų problema - migrantų apgyvendinimas miestelyje - mums labai rūpi. Mes matom, kad vyksta darbai, įnešami čiužiniai, įnešamos lovos. Mums niekas nieko nesako, nepaaiškina“, - [15min pasakojo](#) Dieveniškų miestelio Šalčininkų rajone gyventoja Tatjana. Didžiausias šurmulyk kilo prie Rūdninkų poligono. Policijos [pareigūnai liepos 26 d.](#) jėga patraukė žmones nuo kelio prie Rūdninkų poligono, kur jie blokavo važiuojamąją dalį, protestuodami prieš neteisėtą migrantų apgyvendinimą šioje Šalčininkų rajono teritorijoje. Kitą dieną [VRM pranešė](#), kad trukdymas statyti palapinių miestelį migrantams poligone galimai yra susijęs su antivalstybine veikla, o argumentai dėl vietos gyventojų yra nepagrįsti, nes teritorija yra saugoma ir yra toli nuo artimiausių gyvenviečių. Lietuvos žmogaus teisių centro direktorė [Jūratė Juškaitė sakė](#), kad valdžia padarė daug ir komunikacijos klaidų, nenuramindama žmonių: „Nors situacija įkaitusi, tačiau vargiai galime kaltinti protestuojančius žmones - tokia ar panaši situacija buvo tik laiko ir aplinkybių klausimas. Valstybė tai žinojo, tačiau beveik nieko nedarė“.

[Lietuvos taikomos priemonės](#), bandant suvaldyti migrantų krizę, sutiktos prieštarai. Tarptautinės žmogaus teisių gynimo organizacijos pasmerkė Baltarusijos režimą dėl to, kad jis naudoja žmonėmis politiniam kerščiui, ir pabrėžė Lietuvos teisę imtis priemonių kontroliuoti savo sienas. Tačiau kartu aktyvistai patikino, kad Lietuva turi laikytis įsipareigojimų dėl prieglobsčio svarstymo, negali savavališkai atstumti migrantų atgal į Baltarusiją. Politikos ekspertai savo ruožtu sakė, kad krizės atveju nacionalinio saugumo interesai paprastai nusveria žmogaus teisių gynėjų argumentus, o įprastų taisyklių taikymas gali netikti.

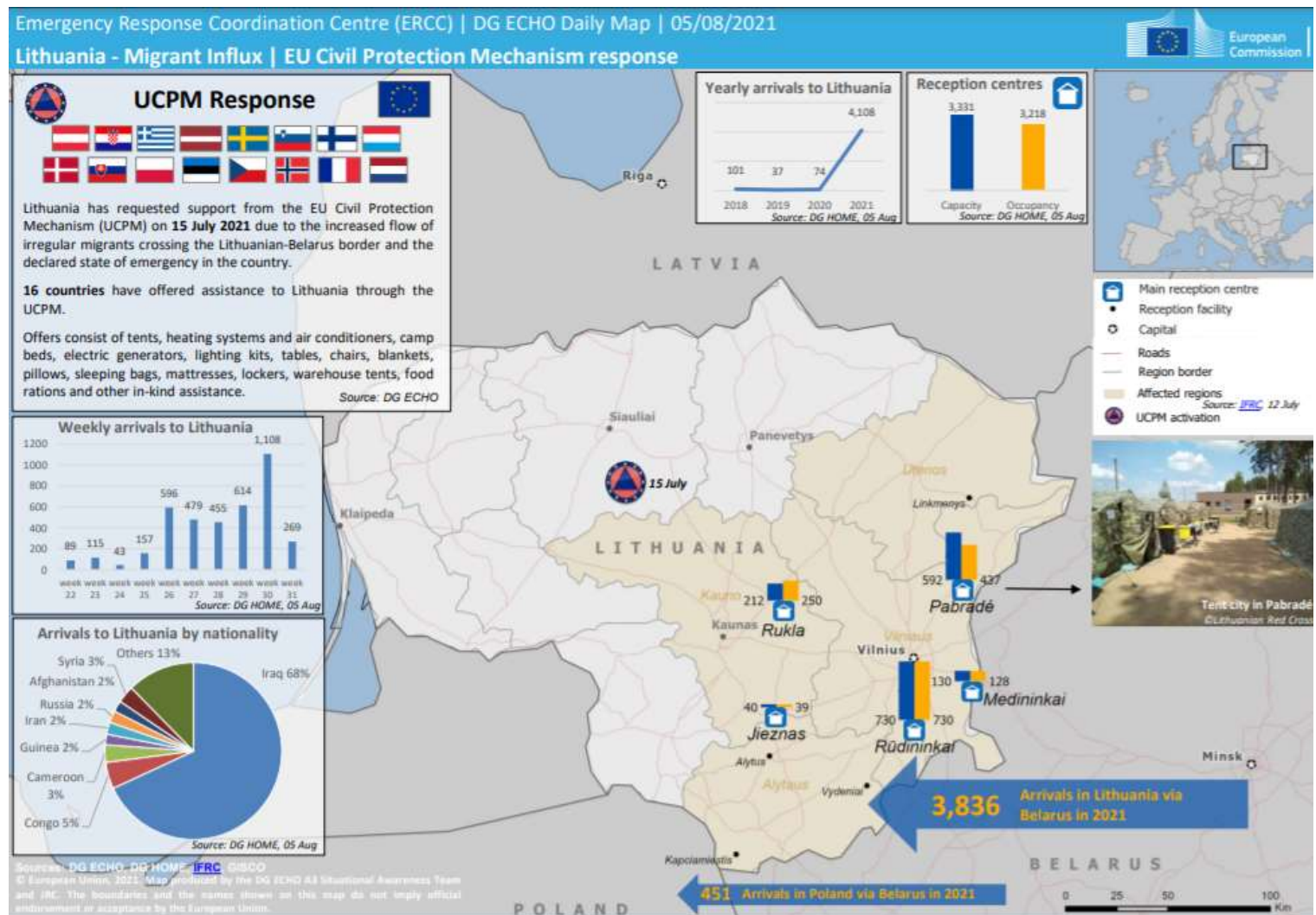
Ypač kontraversiškai sutiktas [VRM nurodymas apgręžti migrantus](#) - žmogaus teisių gynėjai teigia, kad taip gali būti pažeidžiamos žmogaus teisės būsiniams prieglobsčio prašytojams ir sąlygoti daugybę tarptautinės ir ES teisės pažeidimų. Vieną naktį pasienyje, Seimo kontrolierių įstaigos Žmogaus teisių biuro vadovas, politologas [Vytautas Valentinavičius stebėjo](#), kaip migrantai atgrasomi nuo Lietuvos sienos kirtimo: tai buvo viena sudėtingiausių mano gyvenimo naktų, bet pabrėžė, kad VSAT pareigūnai nenaudojo fizinio smurto. „Mintis nepalieka, o jei tokių grupių Baltarusija suformuos daugiau, ar Lietuvos pareigūnai suspės atgrasyti, o kaip su žmonėmis, kurie tampa dviejų valstybių, viena kurių (autoritarinė) stumia migrantų grupę naudodama šūvius į orą, o kita (demokratinė) nepriima jų atgrasydama šunimis ir apsiginklavusiais kareiviais bei pareigūnais, įkaitais? Niekaip netelpa į galvą VRM ministrės sprendimo formuluotė, „teisėtomis priemonėmis“? Ar tokios priemonės teisėtos pagal tarptautinę teisę?“, - svarsto V. Valentinavičius. Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas [L. Kasčiūnas pasakojo](#), kad kartu su V. Valentinavičiumi iki 3 val. nakties budėjo tame pačiame ruože ir matė visus pareigūnų veiksmus, girdėjo, kaip priimami sprendimai. „Tai, ką aš mačiau, buvo profesionalu, aukštame lygyje, labai oru ir išlaikyta. Prie viso informacinio lauko, man atrodo, mūsų pareigūnų darbas vertas aukščiausio įvertinimo. Aš nenoriu, kad virstų tokia situacija, kad nevyriausybinės organizacijos, žmogaus teisių gynėjai, kontrolieriai, kontrolierių įstaigų vadovai ar dar kažkas panašaus taptų neteisėtos migracijos draugais ir skatintojais“, - tvirtino L. Kasčiūnas. Lietuvoje viešėjęs Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdybos

atstovas Šiaurės ir Baltijos šalims [Henrikas Nordentoftas akcentavo](#), kad grėsmės jie Lietuvai nekelia ir lygiai taip pat yra aukos, tad būtina pasirūpinti jų žmogaus teisėmis.

Per kelis mėnesius migrantų srautai padidėjo ir kitose Baltarusijos kaimyninėse valstybėse - Latvijoje, Lenkijoje, pastarosios šalys [taip pat ėmėsi apgręžti migrantus](#). Klausimu, kur yra riba tarp savos sienos saugojimo ir žmogaus teisių migrantų atžvilgiu - neatsakyta iki šiol. Europos Tarybos žmogaus teisių komisarė [Dunja Mijatovič kreipėsi](#) į Lietuvos premjerę Ingridą Šimonytę, ragindama migrantų krizės metu nepamiršti tarptautinių įsipareigojimų žmogaus teisėms. Premjerė teigia, kad į Lietuvą atvykstantys migrantai vargiai gali būti laikomi pabėgėliais.

Taip pat migrantai ir jų [stovyklose dirbantys savanoriai akcentuoja](#), kad gyvenimo sąlygos stovyklose yra prastos - trūksta maisto, higienos priemonių, drabužių. Tačiau [valdžios institucijos atsako](#), kad daro viską, ką gali padaryti, bet krizė yra sudėtinga.

Šiuo metu krizė laikoma suvaldyta - migrantų, pereinančių sieną sumažėjo, sumažėjo ir pačių migrantų, skrendančių į Baltarusiją. Neteisėti migrantai, jau esantys Lietuvoje, [pradėti perkelti iš palapinių](#) į šiltus būstus. Čia vaikai [lankys ir pamokas, mokysis lietuvių kalbos](#). Tačiau ministerija pabrėžia, kad pagrindinis tikslas išlieka tas pats - [migrantus ne integruoti, o gražinti į kilmės šalį](#), net jei tektų deportuoti.

Šaltinis - Europos Komisija. Schemos rugpjūčio 5 d. duomenimis vaizduoja, kur ir kokiomis proporcijomis apgyvendinti migrantai (žemėlapyje mėlina spalva žymi galimų priimti migrantų skaičių, o geltona - esamą užimtumą), kokios ES pasiūlė Lietuvai pagalbą ir kuo remia, kiek migrantų atvyko per savaitę nuo krizės pradžios, kokios migrantų kilmės šalys, kiek migrantų į Lietuvą atvyko 2018 - 2021 metais.

MIGRANTŲ KRIZĖS LAIKO JUOSTA

Po nesąžiningų prezidento rinkimų 2020m. Baltarusijoje tęsiasi neramumai, persekiojama opozicija

Gegužės 23d.

Minske nutupdytas „Ryanair“ lėktuvas, skridęs iš Atėnų į Vilnių. Sulaikytas opozicijos aktyvistas Romanas Pratasevičius

BIRŽELIS

Pabradėje išdygsta palapinių miestelis migrantams apgyvendinti

Auga neteisėtos migracijos iš Baltarusijos į Lietuvą srautas. Per parą pasienyje sulaikoma keliasdešimt žmonių

ES įveda griežtas sankcijas Baltarusijai

LIEPA

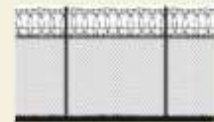

Liepos 2d.

Šalyje paskelbiama ekstremalioji padėtis

Per parą pasienyje sulaikoma virš šimto nelegalių migrantų

Pasienyje su Baltarusija pradedama tiesti spygliuotos vielos užtvara

Pasienio savivaldybėse trūksta patalpų apgyvendinti migrantams, kitos savivaldybės kviečiamos solidarizuotis

Seime priimta įstatymo pataisa, kuri, galiojant ekstremaliai padėčiai, stipriai apriboja neteisėtų migrantų Lietuvoje laisves

Protestai prieš neteisėtus migrantus prie sienos su Baltarusija, LR Seimo, Rūdninkų poligono, Dieveniškėse

RUGPJŪTIS

Dvigubinamas skrydžių iš Irako į Minską skaičius

Rūdinkų poligone neramumai, bado streikas

VRM sprendimu neteisėtai sieną bandantys kirsti migrantai gali būti apgręžti ir gražinti į Baltarusijos teritoriją

Neterminuotai stabdomi visi keleiviniai skrydžiai iš Irako į Minską

Mažėja Lietuvos sieną kertančių migrantų skaičius, didėja neteisėtos migracijos srautai į Latviją ir Lenkiją

Medininkuose pastatomas modulių namelių miestelis. Pirmiausia čia perkeliamos pažeidžiamos migrantų grupės

RUGSĖJIS

Artėjant šaltajam sezonui, migrantus iš laikinų apgyvendinimo vietų rengiamasi perkelti į pastatus, arba į apšiltintus ir šildomus modulinis namelius, kur bus užtikrintos bazinės gyvenimo sąlygos

Mokytojai rengiami mokytį neteisėtų migrantų vaikus lietuvių kalbos

EKSPERTŲ KOMENTARAI

dr. Margarita Šešelgytė

*Vilniaus universiteto Tarptautinių
santykių ir politikos mokslų instituto direktorė*

Migrantai per Lietuvos Baltarusijos sieną plūsti pradėjo gegužės mėnesį, po to kai Baltarusijos vadovas Aleksandras Lukašenka atsakydamas į griežtas ES ekonomines sankcijas pagrasino užtvindyti Lietuvą migrantais ir narkotikais. Nors per Lietuvą nesidriekia “natūralus” migrantų iš Vidurio Rytų kelias, Lukašenkos režimas įvairiose šio regiono šalyse gyvenančius žmones norinčius pabėgti nuo konfliktų, persekiojimo, ar tiesiog ieškančių geresnių gyvenimo sąlygų, viliojo “bilietu į Europą” ir geresnio gyvenimo pažadu. Susigundę, už mokestį, kuris galėjo siekti tūkstančius eurų, reisais iš

Bagdado ir Stambulo buvo gabenami į Minską, o iš ten su režimo saugumo tarnybų palyda gabenami link Lietuvos Baltarusijos sienos. Rugsėjo 3 d. Lietuvos respublikos Vidaus reikalų ministerija pavišino iš Europos Sąjungos sienos apsaugos misijos Frontex talkinančios Lietuvos pasieniečiams sraigtasparnio filmuotus vaizdus, kuriuose aiškiai matosi kaip Baltarusijos pasienio pareigūnai lydi migrantus link Lietuvos sienos.

Šis Baltarusijos režimo bandymas paversti migrantus ginklu ir nubausti Lietuvą už aktyvią paramą demokratijai nėra pavienis atvejis. Amerikiečių mokslininkė Keelly M. Greenhill ilgus meets tyrinėjusi šį reiškinį, pateikia kitų tokios valstybių elgsenos pavyzdžių. 2021 m. Marokas keršydamas Ispanijos vyriausybei už tai jog ši gydymosi tikslais priglaudė vieną iš Maroko separatistų lyderių Brahimą Ghali, organizuotai nukreipė didelius savo piliečių ieškančių geresnio gyvenimo srautus į Ispanijos pasienio miestą Seutą, taip sukeldama didelį politinį samysį. 2015 m. panašios strategijos ėmėsi Rusija siekdama paveikti Suomiją ir sušvelninti jos griežtą reakciją dėl Rusijos intervencijos į Ukrainą. Lietuvos atveju, šio reiškinio poveikį sustiprina fizinės sienos tarp Lietuvos ir Baltarusijos nebuvimas. Prasidėjus migrantų antplūdžiui tik 38 procentai iš 670 kilometrų bendros sienos buvo tinkamai apsaugoti. Taip pat, tikėtina, kad šis Baltarusijos režimo yra platesnės geopolitinės strategijos dalis, kuria Baltarusija, greičiausiai koordinuodama veiksmus su Rusija ir pasinaudodama Lietuvos pažeidžiamumais bando nubausti Lietuvą už aktyvų demokratijos palaikymą Rytų Europos valstybėse, žmogaus teisių Rusijoje ir Baltarusijoje gynimą.

Migrantų antplūdis pasiekė Lietuvą sudėtingu laikotarpiu, kai visuomenė lėtai atsigauna nuo pandemijos sukeltų iššūkių ir griežto karantino. Stiprios pandemijos ir karantino sukeltos nesaugumo, nerimo ir nepasitenkinimo emocijos provokuoja skirtis visuomenėje ir radikalius kai kurių asmenų veiksmus, kurie prasiveržia protestais, smurtu namuose, įžeidžiančiais komentarais socialinėse medijose. Šios emocijos išsiveržė protestuose prie migrantų stovyklų, Šeimų maršo organizuotoje demonstracijoje prie Seimo. Taigi, nors politikos analitikai vertindami potencialias grėsmes susijusias su migrantais kalba apie pablogėjusią kriminogeninę padėtį, galimus teroristinius išpuolius ar net priešiškus infiltruotų užsienio valstybių agentų veiksmus, visuomenės susiskaldymas ir politinis nestabilumas gali tapti pagrindiniu Lietuvos saugumo iššūkiu, galimai vedančiu į politinę krizę ar atvesiančiu radikalias politines jėgas į Seimą. Visuomenės susiskaldymas taip pat kuria puikią dirvą veikti priešiškomis Lietuvai jėgoms, kurios juo pasinaudodamos siekia destabilizuoti politinę padėtį. LRT Tyrimų skyrius pateikė įdomios medžiagos apie dalį aktyvių “Didžiojo šeimos gynimo maršo” organizatorių, kurie praeityje yra prisidėję prie ne vieno protesto organizavimo, ir kurie nuolat atkartoja pagrindinius Rusijos režimo naratyvus.

Sudėtinga rasti teisingus receptus šios krizės valdymui, visų pirma, todėl kad krizė yra daugialypė. Vis dėlto, svarbiausi žingsniai yra keli: pirma, tarptautinių partnerių, turinčių patirties valdant tokio pobūdžio krizes parama (ES, NATO, atskiros šalys partnerės), antra, vieninga ir aiški komunikacija bei dialogas su įvairiomis grupėmis, ir trečia, aiški strategijos ateičiai, kaip integruoti Lietuvoje liksiančius migrantus.

Ką daryti siūlytumėte jūs?

Jūratė Juškaitė
*Lietuvos žmogaus teisių centro
komunikacijos vadovė
(nuotr. Severinos Venckutės)*

Integracija per plyšį tvoroje

Šiomet per Baltarusiją į Lietuvą atvyko maždaug 4 000 migrantų ir prieglobsčio prašytojų. Nors žiniasklaidoje dažnai šie žmonės vaizduojami kaip jaunų, oportunistiškų ir geresnio gyvenimo ieškančių jaunų vyrų grupė, vis dėlto toks įvaizdis yra klaidingas.

Lietuvos statistikos departamento duomenys rodo, kad kartu su suaugusiais į Lietuvą atvyko ir nepilnamečiai. Vaikai sudaro ketvirtadalį (1071) visų migrantų ir prieglobsčio prašytojų, beveik pusė jų (503) yra vaikai iki 9 metų.

Tai reiškia, kad į Lietuvą patekusiems žmonėms reikia ne tik stogo virš galvos, maisto ar drabužių, bet ir išsilavinimo. Švietimas - fundamentali teisė, įtvirtina ne vienoje konvencijoje bei tarptautiniame susitarime, įskaitant ir 1989 m. Vaiko teisių konvenciją.

Rugpjūčio pabaigoje Švietimo, mokslo ir sporto ministerija skelbė, kad į Lietuvą atvykusiems vaikams bus organizuojamas mokymas. Tačiau jie bus mokomi ten, kur gyvena - stovyklose bei kitose laikino apgyvendinimo vietose, o pirmas mokomasis dalykas - lietuvių kalba. Nors politikai vis dar nedrįsta tiesiai įvardyti, kad dalis migrantų bei prieglobsčio prašytojų liks Lietuvoje, vis dėlto lietuvių kalbos mokymo organizavimas rodo, kad dvejonų dėl to nėra.

Lietuvių kalbos mokymas svarbus: vaikų galimybės integruotis būtų menkos, nemokant vietinės kalbos. Tačiau abejonių kelia pasirinktas mokymo būdas - mokyti ne mokyklose, bet vaikus, kaip ir jų tėvus ar kitus lydinčius asmenis, laikyti uždarytus laikino apgyvendinimo vietose.

Formaliai viskas pagal įstatymo raidę - Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/33/ES numato, kad nepilnamečiams turi būti suteikta galimybė naudotis švietimo sistema panašiomis sąlygomis kaip ir tos šalies piliečiams. Tačiau taip pat sako, kad toks mokymas gali būti vykdomas apgyvendinimo centruose.

Vis dėlto net ir „ne švietimo srities žmonėms“ aišku, kad mokymas stovyklose ne išėitis - stovyklos nėra pritaikytos ugdymui, jos skirtos laikinai apsigyventi. Ministerija taip pat giriasi, kad toks ugdymas kainuos, palyginus, labai mažai - 2000 ar 3000 eurų vienam vaikui per metus. Situacija atrodo keistai: viena vertus mes lyg ir suprantame, kad reikia užtikrinti teisę į švietimą, taip pat galvoti apie vaikų integraciją. Kita vertus, susidaro įspūdis, kad darome tai formaliai, daugiau galvodami apie galimas neigiamas visuomenės reakcijas, o ne ilgalaikę naudą ir pačius vaikus.

Paprasta, tačiau neretai įkaitusioje atmosferoje pamirštama tiesa yra ta, kad vaikai nėra kalti dėl gyvenimo aplinkybių, kuriose jie atsidūrė. Integracija, kultūros pažinimas ir savo vietos visuomenėje radimas negali vykti į pasaulį žvelgiant pro tvoros plyšį: šiuo metu ta kita, už tvoros esanti Lietuva reprezentuojama tik per stovyklose dirbančius pareigūnus bei humanitarinę pagalbą teikiančius institucijas bei nevyriausybinės organizacijas.

Vaikai turi teisę žaisti, pažinti kitus vaikus, megzti tarpusavio ryšius, mokytis bendrauti. Atrodo, visa tai puikiai supratome karantino metu apie savo vaikus. Kodėl to nepajėgiame suprasti apie atvykusius vaikus?

Bertos Tilmantaitės nuotr. ([visa foto istorija apie migrantus - čia](#))

ATGARSIAI FEISBUKE

Like + Follow Message ...

Ričardas Savukynas

Apžvalgininkas

2021-07-27

Su tais pabėgėliais yra blogai - juos veža Lukašenka, tai tikslinga operacija, nukreipta prieš Lietuvą.

Pabėgėliai yra neteisėti migrantai - tai reiškia, kad visi iki vieno jie privalo būti sulaikyti. Negali būti jokių ten leidimų jiems lakstyti kur nori.

Sulaikymui reikia vietos ir kai pabėgėlių daugėja - reikia daugiau vietos. Rūdininkų poligonas yra tokia vieta, kur galima įrengti ir didelę stovyklą tų pabėgėlių kalnimui.

Bet koks veiksmas, kuris bando išlaisvinti pabėgėlius tiesiogiai, bando padėti jiems pereiti per sieną arba trukdo pareigūnams sulaikyti pabėgėlius ar juos įkalinti - tai veiksmas, nukreiptas prieš Lietuvos valstybę.

Kai kokie nors protestuotojai protestuoja prieš tvorą ar kad ir tų koncertinių užtvarų statybą - tai reiškia, kad jie protestuoja prieš užtvaras migrantams ir prieš Lietuvos sienų kontrolę. Visi tokie protestuotojai palaiko Lukašenką.

Akivaizdu ir tai, kad jei tokie protestuotojai aiškina, „kodėl neuždarėte sienų anksčiau, eikit atsiprašyti Lukašenkos blablabla“ - tai yra tas pats, kas sakymas „kodėl neužsirakinai durų, eik atsiprašyt vagies, kuris iš tavęs pavogė“. Tai nusikaltėlių gynimas.

Kai žmonės surengia „protestus“, per kuriuos įsiveržia į mūsų dalinius, puola pareigūnus, mušasi, užtvėrinėja savo mašinomis pareigūnams kelią - tai tokie žmonės tiesiogiai kovoja prieš pareigūnus, kurie stabdo nelegalių migrantų srautą.

Tiesioginis „protestų“ prieš esamus Vyriausybės veiksmus tikslas - tiesiogiai ir visiškai paralyžuoti bet kokius migrantų krizės suvaldymo veiksmus - sustabdyti tvorą ir užtvarų tiesimą, panaikinti pareigūnų patruliavimą, užblokuoti ir atverti migrantų įkalinimo vietas ir visiškai atrišti rankas Lukašenkai.

Esant šioms sąlygoms, kiekvieno iš mūsų pareiga yra suprasti, kaip veikia propagandos mechanizmai, kaip yra suklaidinami įvairūs žmonės, taip pat suklaidinamos ir įvairios politinės jėgos.

Kiekvieno iš mūsų pareiga yra reportinti visus neaiškius, propagandines fake paskyras, kurias pamatome Facebook, nes būtent jos naudojamos kuriant melagingą įspūdį, esą čia vyksta masiniai protestai už/prieš neaiškiu ką, o išties - prieš Vyriausybę, kuri imasi migrantų krizės suvaldymo veiksmų.

Kiekvieno mūsų sąmoningumas - tai paaiškinti faktus ir realią situaciją kitiems ir padaryti tai, ką kiekvienas iš mūsų galime padaryti.

Vidmantas Balkūnas

Fotožurnalistas

2021-07-27

Šį vaizdą fotografavau 2016 m. Graikijoje. Nelegalūs migrantai susikaupę prie Makedonijos sienos netoli Idomeni miestelio protestuoja dėl uždarytų sienų. Nuotraukoje šalia vaikų matomas veidą užsidengęs vyriškis, kuris reguliuoja kur stovėti, kokius plakatus laikyti ir drausmina besijuokiančius vaikus.

Atvykusiems žurnalistams savo redakcijoms reikėdavo kasdien pateikti vaizdų ir naujas istorijas. Migrantai tai puikiai suprato ir pradėjo vykdyti savo informacinę kampaniją. Kasdien sugalvodavo vis ką nors naujo. Vieną dieną - išstatydavo vaikus su plakatais, kitą dieną - kas nors prisirišdavo ant bėgių, trečią dieną - tiesiog masinis protestas.

Jie trukdavo maždaug 15-20 min. Tiek užtrunka operatoriams nusifilmuoti vaizdus ir padaryti nuotraukas. Šie pastatyminiai vaizdai būdavo organizuojami toje pačioje vietoje 12 val. dienos ir skirti tik žurnalistams.

Šių protestų organizatoriai puikiai žinojo ko reikia žiniasklaidai. Net saulės apšvietimas buvo tinkamai išnaudojamas, emocijos veiduose, išrengiami vaikai, kad būtų graudesnis vaizdas, plakatai su prašymais ir

reikalavimais, visada šalia angliškai kalbantys migrantai galintys duoti interviu, kai tik koks žurnalistas paprašys... Kampanija puikiai veikė. Tik laiko klausimas kada visa tai bus Lietuvoje. Nieko naujo pas mus nevyksta ir nevyks ko nebuvo kitose šalyse. Klausimas kaip sugebėsime suvaldyti tokias info operacijas. Kol kas panašu, kad net aukščiausi šalies politikai nelabai gali suvaldyti savo žodžių ir savo pasisakymais tik gilina nepasitikėjimą šalies valdžia. Tačiau tuo pačiu migrantų problemos nušvietimas yra didelė ir žiniasklaidos atsakomybė. Kaip viskas bus ateityje - parodys laikas. Ir tikėkimės, kad po visko tapsime tik stipresni.

[Daiva Žeimytė-Bilienė](#)

Žurnalistė

2021-07-29

Vidaus reikalų ministerijos kartu su Kristina Meidė iš Raudonojo Kryžiaus ir Eskedar Maštavičienė praėjusią savaitę paprašė skelbiant informaciją apie migrantus, kiekvieną kartą paskelbti ne tik jų skaičių, bet ir kad už jo: kiek vyrų, moterų, vaikų. Visuomenė turi tai žinoti. Kol kas to nepadaryta, todėl kreipiamės su tuo pačiu prašymu dar kartą. Krizinėse situacijose ypatingai svarbu turėti kiek įmanoma objektyvią ir visapusišką informaciją. Tai užkerta kelią interpretacijoms ir manipuliacijoms.

[Eskedar Maštavičienė](#)

Verslininkė, visuomenės veikėja

2021-07-28

Antradienį Dieveniškėse prasidėjęs protestas pritraukė ir panašų likimą išgyvenusią etiopę, kavos ekspertę Eskedar Maštavičienę. Lietuvoje beveik 15 metų gyvenanti moteris buvo nemaloniai nustebusi, matydama, kad žmonės neleidžia teisėsaugai atlikti savo darbo ir bando specialiai sukelti riaušes. Eskedar svarsto, kad šiuos veiksmus galėjo nulemti informacijos trūkumas. Moters manymu, baimė bet kokiaje situacijoje yra blogas pasirinkimas, o problemas galima išspręsti tik nuoširdžiai ir objektyviai kalbant.

„Trūksta iniciatyvos iš už šią situaciją atsakingų institucijų telkiant visuomenę konstruktyviai prisidėti prie situacijos sprendimo, kviečiant savanoriauti ar panašiai.“ [...] „Didelio pabėgėlių antplūdžio per istoriją nebuvo, tačiau turime sąjungininkų, kurie tai darė, atėjo į pagalbą ir mes tai šiandien turime. Kaip visuomenė, mes turime žinoti, dėl ko kilo visa ši situacija. O problema yra viena - kiršinimas tarpusavyje. To neturi būti. Jei šie žmonės, kurie rengia riaušes, yra už Lietuvą, tai gali eiti savanoriauti, patruluoti prie sienos, padėti saugoti. Geriau prisidėti prie sprendimų, o ne toliau kelti papildomą problemą. Man dėl to yra labai liūdna“.

„Prieš tai aš buvau tas žmogus už tvoros, kuris atėjo į Europą nelegaliai. O Malta buvo labai maža, joje buvo daug pabėgėlių, dėl to Lietuva ištiesė pagalbos ranką ir pagal pabėgėlių perkėlimo programą priėmė šešis žmones. Tarp jų buvau ir aš. Mes buvome apgyvendinti Pabradėje, ten taip pat buvo surengtas bado streikas. Tačiau tai praktika, kuri vyksta visame pasaulyje, tam, kad būtų atkreiptas dėmesys į nežinomybę ir baimę, kuria dažnai gyvena imigrantai“, - tikina ji.

„Jie uždaryti, streikuoja, o kad galėtų suprasti, kas vyksta, reikia su jais komunikuoti. Vis dėlto žmogus nežinomybėje gali padaryti daug. O mes galime būti tie, kurie padėtų teisėsaugai atlikti savo darbą“, - mano ji. E.Maštavičienė sako, kad migrantų stovyklose esantys žmonės nėra vienodi. Kiekvienas jų - skirtingas, bet tai dar nereikia, kad visi turi tik kažkokių blogų ar piktų tikslų. Ir apie tai, jos manymu, reikia kalbėtis su vietos bendruomenėmis, kurios gali tapti pagalba, sprendžiant šią krizę.

Moteris pabrėžia, kad geresnio gyvenimo link žmonės bėgo visą gyvenimą, nuo to nesiskiria nei europiečiai, nei kitų žemynų gyventojai. Tačiau iškilus tokioms situacijoms svarbu ieškoti sprendimo, o juo kartais gali tapti ir paties žmogaus iniciatyva - pavyzdžiui, kaip Dieveniškėse įvykęs paprastas ir nuoširdus pokalbis.

[Protestas prieš migrantų apgyvendinimą Dieveniškėse / E. Blaževič/LRT nuotr.](#)

[Gintautas Mažeikis](#)

Vytauto Didžiojo universiteto Filosofijos katedros profesorius

2021-07-29

Raudonasis kryžius ir kitos žmogaus teises ginančios institucijos, vertėjai ir paprasti stovyklų darbuotojai bando įveikti nepakantą perskyrą, panaikinti instrumentinį požiūrį vienas į kitą, įgalinti abipusį pilietinį ir moralinį atsakingumą, kurio taip trūksta. Jie ir yra taikos šaukliai ir jų dėka išspręsimė augantį konfliktą, o ne su tvorą iliuzija ir ne su „nepaprastą padėtimi“.

Kodėl nepakanta auga? Pirmiausia, bėglius paskelbėme iš karto kaltais be teismo. O tai, kad jie yra dvigubos ar trigubos apgavystės ir suvaržymų aukos, mums nerūpi. Jus pirma apgavo Irake, išviliodami pinigus, po to Baltarusijoje - atimdami pasus ir atveždami prie sienos, o dabar jie uždaryti, be galimybės siekti jiems pažadėtos svajonės. Jie laikomi kaltais, jų bijoma, juos norima nustumti, kaip galima toliau nuo savęs, kaip užkratą, kaip ligą. Nepasakojama, kad Irake temperatūra pakyla virš penkiasdešimt laipsnių karščio, trūksta vandens, beveik neliko žemės ūkio ir kad dauguma gyventojų neturi jokių gerovės perspektyvų. Jų didelėms šeimoms išeitis yra

viena - migracija. Esant ekologiškai ir ekonominei katastrofai, į vėsesnius, lietingesnius, veiklesnius kraštus bėgs ne tūkstančiai, o milijonai.

O mes juos pavertėme Lukašenkos atpirkimo ožiais, hibridinio karo siuntomis. Tam jie tarsi antrina, pasakodami vikipedines istorijas apie tai, kaip Eritrėjoje persekioja homoseksualus, ar kad daugelis jų yra nepilnamečiai: jiems taip liepė. O jei papasakos tiesą - mes vis tiek nepatikėsime. Įveikti melo sluoksnius nepakanka paprasto pasakojimo, reikia žurnalistinio tyrimo, vyriausybių patvirtinimo, net ir tų, nuo kurių jie bėgo.

O kitoje migrantų stovyklos aptvaro pusėje šaukia lietuviai. Tarp jų kasdien auga įniršis dėl bėglių, dėl Vyriausybės, dėl žiniasklaidos, dėl vienas kito. Tuoj atsiranda politikų, kurie pataikauja augančiam įniršiui, susipriešinimui ir didina savo populiarumą.

Svarbu šalinti populistinius pasakojimus. Pirmiausiai apie tai, kad migrantai greitai bus deportuoti. Tai neįmanoma: reikia, kad Irakas sutiktų juos priimti, suderinti su jais grąžinimo tvarką, o, svarbiausia, kad irakiečiai prisipažintų esą tos šalies piliečiai ir sugebėtų įrodyti jiems, kai neturi dokumentų ir meluoja vardus. Europos praktika rodo, kad jie migrantų centruose gali gyventi metų metus, vadinasi, jiems reikės darbo, mokyklų, sveikatos paslaugų, ne tik pašalpų. Kitas abejotinas pasakojimas, esą jiems negalima suteikti leidimo gyventi. Kodėl ne? Tokia teisė jiems gali būti suteikta, kai tik jie įrodys savo tapatybę ir pakankamą pagrindą.

Pasaulis pasikeitė ir nei globalizacijos, nei migracijos nesustabdysime, savo kaime neapsitversime. Lietuvos istorija ir lietuvių literatūra mažai ką mums pasakoja apie globalizaciją ir atšilimą, o kai kur ir nepakeliamą karštį ir vandens nebuvimą. Galime tik civilizuotai ir protingai gyventi kartu su migrantais ir be reikalo neapsunkinti situacijos. O tam reikia, kad Lukašenka nustotų varyti juos į Lietuvą. Tai galima pasiekti arba demokratinės Baltarusijos opozicijos padedamiems nušalinti diktatorių Lukašenką, arba ieškoti tarptautinio sutarimo, taip pat ir su Rusija, kaip spręsti diktatoriaus buvimo problemą.

Žygmantas Mauricas

Ekonomistas

2021-07-29

Kiek Lietuvai gali kainuoti nelegalių migrantų krizė?

Remiantis Užsieniečių registracijos centro (URC) duomenimis, vieno nelegalaus migranto išlaikymas per dieną Lietuvai kainuoja 30 eurų arba ~11 tūkstančių eurų per metus*. Vidaus reikalų ministerija neatmeta galimybės, kad į Lietuvą per metus gali patekti 40 tūkst. nelegalių migrantų (vidutiniškai po ~110 per dieną). Tokiu atveju, migrantų išlaikymas per metus Lietuvai kainuotų 440 milijonų eurų.

Visgi, šis scenarijus yra gana optimistinis, nes reikia suvokti, kad nelegalūs migrantai vyksta ne į Lietuvą, o į Vakarų Europos šalis per Lietuvą. Kadangi bendras nelegalių migrantų srautas į Vakarų Europą siekia apie 600 tūkst. per metus, tai jei srautai pasiskirstytų tolygiai (tarp vakarinio, centrinio ir rytinio Viduržemio jūros bei Juodosios jūros ir Lietuvos maršrutų), Lietuva galėtų tikėtis apie 120 tūkst. nelegalių migrantų per metus t.y. vieną penktąją viso srauto. Tokiu atveju, migrantų išlaikymas per metus Lietuvai kainuotų 1,32 mlrd. eurų t.y. daugiau nei Lietuva skiria finansavimo Krašto apsaugos ministerijai (1,0 mlrd.) ar Vidaus reikalų ministerijai (845 mln.).

Visgi, tai dar nėra pats pesimistiškiausias scenarijus, nes jei Lietuva taps pagrindiniu nelegalių migrantų maršrutu į Europos Sąjungą (tokia tikimybė egzistuoja, nes kitos ES šalys yra nemažai investavusios į savo sienų apsaugą, o jų tolerancija nelegaliai migracijai yra ženkliai sumažėjusi (žr. įrašą**), tai neatmestina tikimybė, kad per Lietuvą per metus gali patekti ir didesnis skaičius migrantų (ypač jei bus atidaryti skrydžiai į Minską iš Kabulo, Islamabado ar Teherano ir Lietuvą užplūs migrantai iš Afganistano, bėgdami nuo Talibano, kuris, tikėtina, dar labiau sustiprins savo pozicijas Afganistane po JAV karių išvedimo š. m. rugpjūčio mėn.).

Norint, kad Lietuva netaptų silpniausia nelegalios migracijos į ES maršruto grandimi ir nepaskęstų migrantų jūroje, reikia taikyti Australijos nelegalios migracijos modelį (žr. nuorodą***), aiškiai komunikuojant, kad nelegalūs migrantai nėra laukiami ir nelegaliai kirtę sieną jie neturės jokių šansų pasilikti nei Lietuvoje, nei bet kurioje kitoje ES šalyje - tokiu atveju nelegalių migrantų paskatos vykti per Lietuvą sumažėtų, tad migrantų srautas natūraliai išsektų (Australijos pavyzdys kaip reikia komunikuoti: <https://osb.homeaffairs.gov.au/>). Kita alternatyva yra sienos statyba, kuri, priklausomai nuo aukščio, kainuotų arba 40 milijonų eurų (2,5 metro aukščio, tokia, kokią Lietuva yra pasistačiusi pasienyje su Rusijos Karaliaučiaus sritimi ir panaši į tas, kurias yra pasistačiusi Latvija, Estija ar Slovėnija) arba apie 400 milijonų eurų (4 metro aukščio, tokia, kokią yra pasistačiusi Graikija, Bulgarija, Vengrija, Norvegija ir Prancūzija aplink Kalė miesto uostą)****. Visgi, kitų šalių patirtis rodo, kad vieniena siena pilnai neapsaugo nuo nelegalios migracijos, tad paskatų migruoti į Lietuvą mažinimas bet kuriuo atveju turėtų likti kaip vienas iš prioritetų (juolab, kad jis kone nieko nekainuoja). Pakankamai sėkmingai su nelegalia migracija Europoje susitvarkė ir Bulgarija bei Vengrija, tad yra ko pasimokyti ir iš šių šalių. Lietuvai, kol dar nevēlu, taip pat vertėtų apsvarstyti Danijos modelį, kuri planuoja įsteigti nelegalių migrantų centrus trečiojoje šalyje (<https://www.bbc.com/news/world-europe-57343572>).

Dalia Grybauskaitė

LR Prezidentė

Egzistenciniams iššūkiams atremti būtini skubūs veiksmai

1. Skubus fizinio barjero statymas. 24 val. per parą 7d. per savaitę ir nebijoti didesnių išlaidų. Jei reikia, koreguoti viešųjų pirkimų įstatymus ir procedūras

1.1 Kol nėra fizinio barjero, tol naudoti kariuomenę pasienyje labai pavojinga, nes tikėtini ginkluoti konfliktai. Ką gal ir norima išprovokuoti. Nesant nors kokio fizinio barjero neįmanoma įrodyti kas peržengė sieną. Todėl ir nepaprastosios padėties įvedimas pasienyje, be labai konkretaus apibrėžimo, kaip bus panaudojama kariuomenė, labai pavojingas karinio konflikto požūriui.

1.2 Būtina keisti viešųjų pirkimų įstatymą ir nebijoti „auksinės tvoros“ kaltinimų, nes dabar kyla egzistencinis valstybės saugumo iššūkis.

2. Krovinių judėjimas iš Baltarusijos turi būti ypatingai tikrinamas arba net stabdomas. Buvo pažadėta į Lietuvą organizuoti didelius kontrabandos, migrantų srautus ir net reaktyvines medžiagas. Kolkas pažadai vykdomi. Todėl trąšų gabenimas traukiniais ir vilkikais iš Baltarusijos turi būti nuodugniai tikrinami ar net ribojami.

3. Siūlyti ir teikti konkrečius pasiūlymus kartu su kitomis ES šalimis skubiai keisti ES migracijos politiką. JT pabėgėlių konvencijos interpretacijos ES jau taip išplėtos, kad daro pačią ES nesaugia.

4.1 Vykdyti migrantų atgrasymo politiką ir aktyviai komunikuoti užsienio spaudoje ir internetinėje erdvėje.

4.2 Kartu su partneriais siekti neteisėtai kirtusius sieną migrantų gražinimo.

5. Kartu su ES ir NATO partneriais ardyti nusikalstamus žmonių gabenimo tinklus.

6. Nedaryti grubių ir reputaciją bei pasitikėjimą griauančių komunikacijos klaidų. Nežadėk ko negali įvykdyti. Pvz., nepozuok prie tvoros, kurios praktiškai neturi.

© DELFI / Andrius Ufartas

[Tomas Vytautas Raskevičius](#)

Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas

2021-08-03

Vakar Vidaus reikalų ministrė anonsavo, kad neteisėtai Lietuvos Respublikos sieną kertantys migrantai bus apgręžiami ir gražinami į kaimyninės valstybės teritoriją. Prieglobsčio prašymą nuo šiol bus galima pateikti tik oficialiuose sienos perėjimo punktuose arba diplomatinėse atstovybėse. Tokį sprendimą iškart pasveikino Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas. Vertinant iš žmogaus teisių perspektyvos, dėl tokio sprendimo reikia būti atsargiems. Priverstinis migrantų apgręžimas prie valstybės sienos yra sunkiai suderinamas

su Jungtinių Tautų Konvencija dėl pabėgėlių statuso, Europos Žmogaus Teisių Konvencija ir kitais tarptautiniais žmogaus teisių dokumentais. Žmogaus teisių požiūriu tokia praktika yra ydinga dėl dviejų priežasčių. Visų pirma, tokia „apgręžimo“ praktika yra paremta kolektyviniu asmenų išsiuntimu, t. y. niekaip nevertinant jų individualių aplinkybių ir (ar) pažeidžiamumo. Visų antra, ji yra abejotina dėl tarptautinėje migracijoje teisėje įtvirtinto „negrąžinimo“ principo, t. y. migrantas negali būti siunčiamas ten, kur galėtų grėsti pavojus jo gyvybei. Tai yra tarptautinės taisyklės ir mes vaikštome plonu ledu. Ar pavyks jų nepažeisti?

Panašu, kad didžioji dalis per Baltarusijos sieną plūstančių migrantų nėra politiniai ar žmogaus teisių pabėgėliai. Į kaimyninę valstybę jie oficialiai atvyksta turistiniais tikslais, o Lietuvos sieną kerta jau bet kur ir bet kaip. Dar diktatoriaus ir jam pavaldžių prekybos žmonėms „mafukų“ palydimi už rankos. Reaguodama į ypatingą situaciją, Lietuva palieka galimybę šiems asmenims pateikti prieglobsčio prašymą oficialiuose sienos perėjimo punktuose arba diplomatinėse atstovybėse. Svarbu, kad tuo atveju, jei tarp iš Baltarusijos plūstančių migrantų iš tiesų yra bent vienas nuo politinio ar žmogaus teisių persekiojimo bėgantis asmuo, tokiam žmogui turi būti palikta galimybė kreiptis dėl politinio prieglobsčio Lietuvoje.

Šių metų pavasarį Specialusis Jungtinių tautų pranešėjas migracijos klausimais publikavo ataskaitą apie priverstinio „apgręžimo“ praktikų taikymą žmogaus teisių aspektu. Su ataskaita galima susipažinti čia: <https://bit.ly/3lolBDw>. Ir kas galėjo pagalvoti, kad tai šiandien bus jau ne apie kitus, o apie mus pačius?

Skirmantas Malinauskas

Vlogeris

2021-08-03

„Visus nelegalus išsiųsim be teisės grįžti į Šengeno erdvę, čia tik laiko klausimas“. Nelegalus išsiųsti galima į jų kilmės šalį arba į šalį, iš kurios jie atvyko pas mus. Abu atvejai komplikuoti, nes Baltarusija jų nepriims, nustatyti kilmės šalį, sutvarkyti dokumentus, jei asmuo pats to nenori - itin sudėtinga, kilmės šalys mažai suinteresuotos kištis, nes kam savo piliečiams trukdyti laimės ieškoti ES? Kaip „sekėsi“ tokie grąžinimai galime pažiūrėti į ES valstybių patirtį. Taip pat, nesvarbu, kiek išsiųsim, kol veikia Lukašenkos konvejeris, du kartus tiek vėl kirs sieną iš Baltarusijos. Viskas jo rankose.

Išvada - yra du keliai. Pirmas ir svarbiausias yra sienos apsaugos visomis turimomis priemonėmis. Visa kita yra išvestiniai klausimai. Antras kelias, sudaryti tokias sąlygas nelegalams, kad jos būtų prastesnės nei kilmės šalyse ir jie būtų suinteresuoti grįžti. Tai sudėtinga, nes ima kažkuriuo metu prieštarauti humanizmo principams. Žmonių badauti nepaliksi, jau šiuo metu pataisos namų neužtektų visiems susodinti, valstybės smurto taikymas apribotas įstatymais, žodžiu, mes tiesiog kito lygio šalis nei Irakas ar Sirija.

Tartis su Lukašenka nėra sprendimas, nes tai iš esmės nesprendžia problemos. Mes sugriaunam savo reputaciją, išduodam europines vertybes, parodom silpnumą, o diktatorius įgyja vėzdą, kuriuo gali mojuoti bet kada, kai tik jam nepatinka koks nors mūsų sprendimas.

Jei į sieną kertančius nelegalus žiūrėsime ne kaip į pabėgėlius, kuriais jie nėra, o į hibridinio karo dalyvius, kariuomenė turi visą laisvę veikti savo nuožiūra. Kitu atveju jos prasmė išnyksta, nes kam statyti šarvuotas duris, jei bet kas priėjęs ir pasakęs žodį "asylum", gali jas atlapoti?

Net klausimas - "ar tu siūlai šaudyti migrantus?" yra kvailas. Ar jūs vairuojate automobilį? Tai jei šiandien kažkas nuspręs nusižudyti ir šoks jums po ratais paskutinę akimirką, jūs tapsite žudiku? Nemanau. Jei žmonės mato fizinę kliūtį, yra įspėjami žodžiu, šūviais į orą ir vis tiek nepaklūsta, jie turi suprasti, kas laukia toliau ir tai jų pasirinkimas. Nuo bilietai Bagdadas-Minskas iki samanotos pelkės pasienyje. Už blogus pasirinkimus esi atsakingas pats.

Goda Januškevičiūtė

Komunikacijos ekspertė

2021-08-06

Pabėgėlių iš Irako krizės Lietuvoje kontekste.

„Naujienujų srauto iš „mūšio lauko“ transliavimas šiandien arti to, kad sukeltų „moralinę paniką“ (visuotinai priimtu šio fenomeno apibrėžimu, kuris pateikiamas angliškoje Wikipedijoje, „moralinė panika“ - tai „baimės jausmas, slindantis tarp didelės grupės žmonių, kad kažkoks šėtonas grasina visuomenės gerbūviui“), prof. Zigmuntas Baumanas, „Nepažįstamieji prie mūsų durų“ (1, "Migration Panic and its (Mis)uses").

„Jėgos naudojimas tiek prieš migrantus, tiek prieš vietas, kurioje migrantai yra apgyvendinami, gyventojus, įtampą vargu ar sumažins. Tai tik didins žmonių pyktį ir pasipriešinimą, todėl labai svarbu tinkamai komunikuoti ir bandyti suprasti vieniems kitus, mažinti visuomenės įtampą ir nerimą. Deja, žmogaus teisių ar tolerancijos diskursai daugelyje Europos šalių yra nustumiami į šoną ir tampa ne tokie aktualūs šiuolaikiniam europiečiui. Užleidžiama vieta diskursams apie saugumą, tačiau žmonių netolerancija ypač didėja tuomet, kai jie jaučiasi esą pavojuje, praradę kontrolę. Lietuviams kaip ir kitiems europiečiams tampa vis sunkiau išlikti solidariniams su kitų žmonių iššūkiais, skausmu, jausti atsakomybę vieniems prieš kitus.

Padidėjusi įtampa visuomenėje neišvengiamai veikia ir tuos migrantus bei pabėgėlius, kurie jau susikūrė pamatus Lietuvoje, kurie čia dirba, mokosi, galbūt išmoko lietuvių kalbą ir kurie visom išgalėm bando čia įsitvirtinti ir oriai gyventi. Mano kolega iš Tadžikistano pasidalino, kad labiausiai dabar bijo dėl savo paauglės dukros, nes

jaunos merginos vien dėl jų išvaizdos ir šiuo metu padidėjusios įtampos visuomenėje pradėjo susilaukti grasinimų, siūlymų vykti atgal į savo šalį. Lietuvos musulmonų bendruomenės taip pat pasijuto labiau stigmatizuojamos.

Čia jau ilgiau gyvenančių pabėgėlių bendruomenės supranta tiek lietuvių, tiek stovyklose gyvenančių žmonių nerimą ir teigia, kad niekas nepalieka savo namų be rimtos priežasties. Ekonominės ir politinės priežastys taip pat gali būti rimtos, griauinančios žmonių gyvenimus ir skatinančios ieškoti galimybių dirbti ir oriai gyventi kitose šalyse.

Europiečių egzistencinę kito baimę puikiai perprato autokratiškosios režimų, tokių kaip Baltarusijos, Turkijos, Rusijos, vadovai ir ėmė tai naudoti prieš pačius europiečius, norėdami juos įbauginti, jais manipuliuoti, gauti materialinės ar politinės naudos. Tikroji problema nėra iš svetur atvykstantys užsieniečiai ar migracijos procesai, kurie visada vyko ir vyks. Autokratiniai režimai ir mūsų pačių egzistencinė baimė, solidarumo ir vieningumo jausmo trūkumas žvelgiant į šiuolaikinio pasaulio realybę, vieningos migracijos politikos ir sprendimų Europos Sąjungoje stoka - visa tai dabar naudojama prieš mus pačius.

Ivanas Krastevas (bulgarų politologas ir filosofas, savo knygoje „After Europe“) teigia, kad dažniausiai jaučiame baimę ne dėl konkrečios situacijos, bet dėl savo pačių įsivaizdavimo, kad griūna „mūsų taip pažįstamo pasaulio“ moralinė tvarka, o tai skatina mus tapti priešiškus užsieniečiams, bijoti, kad užsieniečiai pakenks mūsų gerovės valstybių sistemai, istorinei kultūrai. Šias baimes taip pat skatina Europoje paplitusi islamofobija ir bendra nežinomybės baimė.

Pasak Krastevo, Europoje sparčiai atgimstant nacionalistiniams jausmams ir judėjimams, migruojantys žmonės vertinami labai skirtingai - pabėgėlis ir turistai yra tarsi du skirtingi globalizacijos veidai: vienu šalys labai trokšta ir skatina jų atvykimą siekdamas ekonominės naudos, kitų aktyviai baidosi.” (NARA.lt, „Ne migrantų, o solidarumo krizė“)

„Mūsų žmogiškumas yra krizėje, ir vienintelė išeitis iš šios krizės - mūsų kaip žmonių solidarumas”, - Zygmuntas Baumanas.

„Vienintelė menkutė, beviltiška, romantiška atsvara nihilizmui yra filotopija ir fotofizika“, - savo knygoje „Būtis ir pasaulis“ rašė Arvydas Šliogeris. Jei filotopija - tai meilės tam tikrai vietai šiapus horizonto apmąstymas, tai laikas po truputį tapti filotopais.

J. Meko, kurio kūryba pasižymi filotopine žiūra, eilėraštyje „Medžių šakose“ skleidžiasi akimirkos unikalumas: „Medžių šakose / paukšteliai gieda. / Stoviu ir klausaus, / ir ašaros rieda. // Niekad nemačiau aš / tokių medžio lapų. / Niekad negirdėjau / tokių paukščių giedant“ .

(* plačiau apie filotopinę kino autobiografiją - Ramūnas Čičelis, „Jono Meko kūrybos autobiografiškumas“, literatūros žurnalas „Metai“, Nr. 11).

Valstybės sienos apsaugos tarnyba

2021-08-18

Šįkart sugadinsime dieną Baltarusijos propagandistams, nelauksim jų melagių ir viską papasakosim patys.

Štai taip Baltarusijos pareigūnų paruošti 4 migrantai - provokatoriai įeina į Lietuvos teritoriją, tačiau niekur neskuba. Paaiškėja, kad jie lūkuriuoja Lietuvos pasieniečių, kurie pasirodo netrukus.

Provokatoriai grįžta atgal į Baltarusijos pusę ir čia prasideda spektaklis. Baltarusijos pareigūnų filmuojami „nuskriausti“ migrantai emociškai pasakoja, „kaip juos mušė ir žalojo Lietuvos pareigūnai“.

Eilinį „įrodymą apie Lietuvos pasieniečių žiaurumą“ užfiksavę Baltarusijos pareigūnai kartu su aktorais pasišalina į savo teritorijos gilumą.

Vytautas Sinica

politologas, VU doktorantas, Nacionalinio susivienijimo vicepirmininkas

2021-09-09

Sveiki! Po pertraukėlės grįžtu į facebook ir kitokį politinį gyvenimą. Vakar dalyvavau naujoje LRT laidoje „Lietuva kalba“, kurioje gyniau poziciją, kad 4000 Lietuvoje esančių migrantų turi būti išsiųsti iš Lietuvos, o ne bandomi čia integruoti. Tam bent kelios priežastys:

- 1) iš neteisės negimsta teisė - kas nepasitvirtins esą pabėgėliai, tas Lietuvoje nelegaliai ir negali būti tiesiog „legalizuotas“
- 2) Lietuva turi siųsti žinią, jog nelegali migracija į Lietuvą neapsimoka, kad čia likti ir gyventi ES nepavyks ir neverta bandyti
- 3) jei Lietuvai ir reikia užsieniečių darbuotojų, turime patys atsirinkti tai, ko reikia darbo rinkai, o ne tiesiog bandyti įdarbinti tuos, kas atėjo (80 proc išmetę pasus, 95 proc nemoka angliškai)
- 4) Lietuvos visuomenė kategoriškai to nenori (pagal šios vasaros Vilmorus, integracijai pritaria vos 3 procentai)
- 5) nenori to ir nelegalūs imigrantai, svajojantys apie turtingesnes šalis, o norą gyventi Lietuvoje skelbiantys tik tam, kad turėtų šansą gauti pabėgėlio statusą.

Visus, kas nėra tikri pabėgėliai, reikia išsiųsti, jie ir patys negali ir neturi gyventi tokiomis sąlygomis. Bet išvykti nenori ir ES šalių patirtis rodo, kad dauguma taip ir neišvyks, jų kilmės šalys jų nepriims. Tad ką daryti? Laidoje nebespėjau gauti paskutinio žodžio ir to pasiūlyti.

Daryti reikia, kaip darė Italija ir dabar (panašiai) imasi daryti Danija. Siųsti nelegalus, kurių nepavyksta deportuoti namo, į bet kurias saugias (!) ir sutinkančias už išmoką nelegalus priimti šalis. Nėra abejonių, kad kituose žemynuose tokių atsiras, tereikia ieškoti, o galimas išlaidas lyginti su nelegalų gyvenimo Lietuvoje išlaidomis. Tarptautinė teisė nenumato nieko, kas draustų tokį kelią, priešingai, dėl naujų nelegalios migracijos tendencijų šalys bus priverstos eiti šiuo keliu. Būkime vieni pirmųjų.

Dovydas Pancerovas

žurnalistas

2021-09-07

Mano galva, tai rimčiau negu skandalas dėl Registrų centro duomenų. Ir rimčiau negu kelių riaušinių pasistumdymai.

Jau mėnesį Lietuvos žurnalistai neleidžiami į pasienio zoną, kur šiuo metu vyksta pats svarbiausias įvykis. Mūsų valstybės institucijos trukdo jiems atlikti savo darbą ir rinkti svarbią informaciją.

Jokios kritikos neatlaiko Vidaus reikalų ministerijos argumentas, esą profesionalių žurnalistų surinkta informacija gali būti panaudota Rusijos ir Baltarusijos propagandai.

Pirma, demokratijoje žurnalistai privalo informuoti visuomenę apie tai, kas svarbu, o ne galvoti, kaip į tai pažiūrės nedraugiškos valstybės.

Antra, ne politikams ar tarnautojams spręsti, ką profesionalūs žurnalistai gali rodyti, atlikdamas savo darbą.

Trečia, tokie žurnalistai kaip [Vidmantas Balkūnas](#), [Arturas Morozovas](#), [Benas Gerdziunas](#) rengė reportažus iš karo zonų ir revoliucijų, kad mūsų visuomenė sužinotų svarbius dalykus. Kaip skamba, kad jiems draudžiama dirbti savoje valstybėje?

Mano galva, tokį sprendimą priėmę politikai turėtų atsistatydinti. O žurnalistai sprendimą galėtų skųsti teismui.

Kovos su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu centras

08-25

Po netrumpų derinimų gauname leidimą aplankyti Pasieniečių mokyklos teritorijoje Medininkuose įsikūrusius migrantus.

Mūsų tikslas yra identifikuoti prekybos žmonėmis aukas, organizuoti joms pagalbą.

Migrantų istorijos yra sukrečiančios - tai ir Irake susprogdintos mokyklos, elementarios sveikatos pagalbos vaikams nebuvimas, gaujų reketas...

Sutinkame čia mokytojus, inžinierius, moteris, puikiai kalbančias angliškai, bet nenorinčias "išsišokti", todėl nuolankiai sėdinčias kambarėliuose...

Mums talkina 16-metis iš Nasirijos, niekada nelankęs mokyklos, pats visko pramokęs. Perduodame linkėjimus jo šeimai, užauginusiai tokį šaunų sūnų. Paauglys susigraudina, dairosi žvilgančiomis akimis: "pagaliau aš pamatysiu, kaip atrodo tikras gyvenimas"...

Didžiulė padėka čia plūšantiems savanoriams iš tarptautinių organizacijų, būreliui darbuotojų - jų psichologiniai ir fiziniai krūviai yra milžiniški, manome, kad jie sunkiai pakeliami.

Ministre, nereikia "penkių žvaigždučių viešbučių", tik nekurkite koncentracijos stovyklų. Mūsų visų vardu.

09-10

Šiandien yra 36 taškai, kuriuose jau du mėnesius gyvena apie 4 tūkst. prieglobsčio prašytojų.

Tai yra šeimos, kuriose yra ir naujagimių, kūdikių, besilaukiančių moterų, vieniši vyrai ir moterys, nelydimi nepilnamečiai.

Virš 1 tūkst. vaikų.

Trūksta geriamo vandens, šilto vandens, karšto maisto, šiltos aprangos, patalynės, vaistų, patalpos perpildytos, kai kur naudojami seni, stringančia kanalizacija, nepritaikyti apgyvendinimui pastatai, vis dar suaugę ir vaikai gyvena palapinėse.

Girdime liudijimus apie prasidėjusį stovyklose smurtą, reketą, kastas, duoklių rinkimą už prieigą prie geresnių sąlygų, vyrų prostituciją.

Politikai džiaugiasi pavykusia migrantų atgrąšimo strategija, ar tai reiškia, jog šie keli tūkstančiai yra pasmerkti lėtam kankinimui?

Vaikų teisių gynėjai - šie vaikai už spygliuotos vielos gyvena šaltyje, purve, šiukšlėse.

Religinių bendruomenių nariai - neužtenka pasiųsti savo labdaros organizacijas su panešiotais megztukais ir keliais žaislais, politikorektiška artimo meilė yra tas pats, kas abejingumas.

EKSPERTŲ KOMENTARAI

Akvilė Venckutė

Žurnalistė

Baltarusijos vykdomas hibridinis karas pasireiškia ne tik migrantais pasienyje, bet ir skleidžiama propaganda. Tokie veiksmai leidžia pateisinti Lukašenkos veiksmus Baltarusijoje, diskredituojant Lietuvą, nurodant, kad būtent lietuviai stumia migrantus į Baltarusiją arba su jais elgiasi nežmoniška.

Būtent migrantai šiuo metu išnaudojami kaip viena pagrindinių temų Baltarusijos ir Rusijos propagandoje. Ten plinta informacija, esą lietuviai smurtauja prieš migrantus, nors Valstybės sienos apsaugos tarnyba aiškiai savo vaizdo medžiagoje net kelis kartus yra užfiksavusi, kaip Baltarusijos pareigūnai stumia migrantus Lietuvos pusėn arba kaip atėję žmonės vaidina, jog lietuvių kariai juos sužaloja (vaizdo medžiaga).

Santykių su Baltarusija tema populiariai naudojama ir Lietuvoje, siekiant suskaldyti arba susilpninti visuomenę. Praėjusiuose Šeimų sąjūdžio mitinguose tarp pasipiktinimų valdžia dėl galimybės paso ar partnerystės buvo ir nepasitenkinimas dėl sankcijų Baltarusijai. Pasisakymuose galima išgirsti pareiškimų, kad gyventojai nenori būti priešais su Rusija ar Baltarusija, o nori draugauti, taip pat pageidauja išstoti iš ES ir NATO. Politikos analitikai, tyrinėjantys propagandą, vieningai sutaria, kad tokio tipo pasisakymai remiami Kremliaus. Aiškia analizę, iš ko tai galima spręsti pateikia Marius Laurinavičius šiam tekste. Pagrindiniai akcentai, nurodantys mitingų prokremliską kilmę - tai pakviesti užsienio svečiai, glaudžiai bendraujantys su Putinu. Na, o ir patys Lietuvos politikai, aktyviai dalyvaujantys šiuose renginiuose, dažnai pasirodo būtent Rusijos propagandinėje žiniasklaidoje ten pasisakydami prieš Lietuvą.

Propagandinės istorijos kuriamos ir rengiant įvairias provokacijas. Tokioje įtampoje tampa sunku įvertinti tai, kas vyksta pasienyje. Šiuo metu aktyviausiai kalbama apie 5 afganistaniečių istoriją. Rugsėjo 8 d. Europos Žmogaus Teisių Teismas nurodė Lietuvos institucijoms, kad turi priimti 5 afganistaniečius. EŽTT teigė, kad Lietuvos valdžia neturėtų besikreipusių asmenų nukreipti į Baltarusiją ir priimti juos, kadangi jie jau yra šalies teritorijoje. Tačiau VSAT vadovas Rustamas Liubajevs tai įvertino kaip Baltarusijos kuriamo spektaklio tęsinį, esą jie net nebuvo įėję į Lietuvos teritoriją. Nors jų advokatė teigia, kad jie buvo Lietuvoje. Situacija - neaiški iki šiol. Tokiais atvejais sunku suprasti, kuri pusė sako tiesą. Todėl labai svarbu, kad žurnalistams būtų sudarytos sąlygos dirbti pasienyje ir įvertinti situaciją - ar valdžios institucijos elgiasi tinkamai, o incidentai tėra priešišku valstybių spektaklis, ar viskas yra priešingai. Kol kas tokios sąlygos žurnalistams nesudarytos. Todėl žiniasklaidos institucijos bendrai kreipėsi į šalies institucijas.

Kreipimesi į prezidentą, premjerę, Vidaus reikalų ministeriją ir kitas institucijas žiniasklaida teigia, kad draudimas dirbti prie sienos „šurkščiai apriboja žiniasklaidos teisę gauti ir skleisti informaciją visuomenei reikšmingais klausimais dėl migrantų gražinimo, žmogaus teisių laikymosi“. „Lietuvos žurnalistai neturi realių galimybių patikrinti nei Baltarusijos režimo propagandos, nei Lietuvos institucijų skelbiamų žinių“, - teigiama kreipimesi, kurį iš viso pasirašė devynios žiniasklaidos priemonės.

*Bertos Tilmantaitės nuotr.
(visa foto istorija - čia)*

Žinotini faktai

Kaip visgi reiktų vadinti migrantus?

„Diversity Development Group“ ekspertė Giedrė Blažytė bei Kovos su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu centro vadovė Kristina Mišiniene rekomenduoja vengti terminų „nelegalus migrantas“ ir „neteisėtas migrantas“, kadangi jie:

Nėra tikslūs, nes tiesiogiai sieja migracija su nusikalstama veikla. Įstatymų pažeidimas negali paversti asmens „nelegaliu“, kaip suponuoja šio termino vartojimas. Be to būdvardžiai „neteisėtas“ ar „nelegalus“ išskirtinai vartojami apibūdinant tik migrantus, o, pvz., Lietuvos gyventojai pažeidę įstatymus nevedinami „nelegaliais“ piliečiais.

Ilgainiui šių terminų vartojimas veda prie trumpinio „nelegalai“. Taip migrantai nužmoginami, paverčiami nusikalstamos veiklos vykdytojais, nepaisant to, jog prieglobsčio paieška yra viena iš prigimtinių žmogaus teisių, o ne nusikaltimas.

Neatitinka demokratijos vertybių. Jungtinių tautų organizacija šį terminą pripažįsta kaip diskriminacinį, kadangi tai negatyvi sąvoka, istoriškai beveik niekada nevertota privilegijuotoms grupėms apibūdinti.

Jungtinių Tautų pabėgėlių agentūra siūlo terminus „nelegalus migrantas“ bei „neteisėtas migrantas“ keisti į „migrantas be dokumentų“, „dokumentų neturintis migrantas“, „nereguliarus migrantas“.

Kas verčia migrantus palikti Iraką?

[Statistikos departamento rugpjūčio 1 dienos duomenimis](#), daugiausiai neteisėtų migrantų pagal deklaruotą pilietybę buvo iš Irako (2555). Kur kas mažiau - iš Kongo (191), Kamerūno (129), Sirijos (124), Irano (91), Rusijos (90), Gvinėjos (79), Afganistano (79), Baltarusijos (63), Indijos (62), Šri Lankos (56), Nigerijos (30), Togo (25), Turkijos (25), Dramblio Kaulo Kranto (23), Pakistano (20), Kongo (19), Malio (19), Gambijos (18), Somalio (17), Tadžikistano (17), Senegalo (16). Dar 84 migrantai deklaravo kitokią pilietybę.

Žmogaus teisių organizacijos „Iraqi Observatory for Human Rights“ vadovas [Mustafa Saadoonas vardija](#) didžiausius irakiečiams kylančius saugumo iššūkius: sukarintos grupuotės, nekontroliuojami ginklai, klanų konfliktai, nusikalstamos gaujos.

„Egzistuoja konfrontacijų tarp ginkluotų grupuočių ir JAV pajėgų tikimybė. Grėsmė saugumui yra didelė, artėjant rinkimams gali būti ginkluotų konfliktų tarp sukarintų grupuočių. Beveik visos Irako partijos turi sukarintas grupuotes“, - 15min teigė M.Saadoonas. Žmogaus teisių organizacija „Human Rights Watch“ (HRW) ataskaitoje rašo, kad 2020 metais į valdžią atėjusi premjero Mustafos al-Kadhimi nesustabdė neteisėto elgesio su žurnalistais, ginkluotės grupės vykdo savavališkus areštus, pradangina žmones, šalyje nebaudžiama už nužudymus tų, kurie organizavo protestus ir atvirai kritikuoja politinį elitą. 2020 metais Irako kriminalinė teisės sistemoje buvo įsigalėję kankinimai ir priverstiniai prisipažinimai, nurodo HRW. Pasak M.Saadoono, demokratija Irake yra tik formalumas. „Pilietinės ir politinės teisės yra smarkiai pažeidžiamos. Tai tapo akivaizdu per ir po 2019-ųjų spalį vykusių protestų, kai sukarintos grupuotės žudė aktyvistus. Nužudymai tęsiasi“, - teigė aktyvistas.

Pasak Vytauto Didžiojo universiteto profesoriaus, islamo tyrinėtojo [Egdūno Račiaus](#), Irako problemos - kur kas gilesnės, jei jos paūmėtų, galėtų išaugti ir migrantų srautai.

„Irakiečiai tarpusavyje taip ir nesugebėjo per visus tuos dešimtmečius sutarti dėl nacijos prigimties ir dėl valstybingumo vizijos. Ir aš sakyčiau, kad didžiausi nesutarimai ir įtampos yra dėl to, kaip turi atrodyti teisinė sistema. Irakas yra itin nestabili valstybė, kuri gali, aš nesakau, kad bet kurią minutę žlugti kaip valstybė, bet gali. Ir vidiniai konfliktai net ir arabakalbėje Irako dalyje gali sąlygoti tai, kad iš to paties Irako galėtų pradėti vykti daug daugiau arabakalbių irakiečių“, - sako E. Račius.

Palyginimas

„Luminor“ banko ekonomistas Ž. Mauricas sakė, kad skirtumai tarp Afrikos, Artimųjų Rytų ir Vakarų Europos šalių kelia klausimą dėl ekonomikų konvergencijos. Tai didelis klausimas/s vyraujančiam naratyvui, kad ilgainiui pajamų lygis tarp šalių suvienodės. Panašu, kad atotrūkis pasaulyje didėja, nes susikuria tam tikras užburtas ratas. Turtingos ekonomikos automatiškai tampa saugesnės, tada pritraukia daugiau investuotojų, o šalys, kurios to neužtikrina, tampa, galima pasakyti, „žlugusiomis valstybėmis“. Skirtumai išryškėjo ir koronaviruso krizės metu. Tarptautinis valiutos fondas irgi pastebėjo, kad labiausiai nuo jos nukentės besivystančios ekonomikos. Tuo metu išsivysčiusios šalys išvis nenukentės, nes turi geresnes galimybes skatinti ekonomiką“, - sakė jis. Ekonomistas įspėjo, kad Vakarų pasaulis artimiausiais dešimtmečiais su imigracija susidurs labai stipriai.

DARBUI PAMOKOSE

1. Irakas - pagrindinė atvykėlių kilmės šalis. Pasidomėkite pagrindiniais šios šalies istorijos faktais. Kokios yra migracijos iš šalies problemos šaknys? (istorijos, pilietinio ugdymo, geografijos ir kitos pamokos)
2. Suraskite duomenų apie šalies išsivystymo lygį - ekonominę ir socialinę irakiečių situaciją, palyginkite ją su Lietuvos, jei norite - ES vidurkiu. Ką svarbaus sužinojote? Kas nustebino? (ekonomikos, matematikos, informatikos, pilietinio ugdymo, geografijos, istorijos ir kitos pamokos). Darbui galite pasinaudoti šaltiniais:

- <https://www.gapminder.org/>
- <https://ourworldindata.org/>
- <https://lt.wikipedia.org/>
- <https://kids.britannica.com/>

3. Diskusijoms pamokose:

- Ką manote apie migracijos problemą: kas, jūsų nuomone, svarbiau: apsaugoti Lietuvą nuo itin didelio specialiai organizuojamo migrantų srauto ar užtikrinti žmogaus teises visiems ir leisti norintiems atvykti į Lietuvą? Pasiremkite Margaritos Šešelgytės komentaru ir klausimu pabaigoje: o ką darytumėte jūs?
- Apmąstykite aplinkinių reakcijas į migraciją: šeimos, draugų, miesto ar kaimo bendruomenių: ar teko apie tai girdėti ir kalbėtis? Kam pritariate, o kam ne?
- Dalis migrantų yra nepilnamečiai - vaikai ir paaugliai. Pasiremkite Jūratės Juškaitės komentaru ir padiskutuokite, kaip jie turėtų būti apgyvendinti ir integruojami?
- Akvilė Venckutė komentare teigia, kad migrantų krizė išnaudojamos melagienos dezinformacijai ir propagandai. Kas tai yra? Pateikite pavyzdžių. Kaip jas atpažinti? Daugiau apie melagienas rasite ankstesniame „Aš manau“ [numeryje](#).

Švendubrės palapinių stovykla (jau likusi tuščia, migrantai iškelti į stacionarias patalpas) VSAT nuotr.

MOKYTOJŲ APKLAUSA

Ar buvome naudingi? Mielos mokytojos ir mieli mokytojai, būtume labai dėkingi, jei skirtumėte porą minučių apklausai apie naujienlaiškio numerį: norėtume sužinoti, ar buvome įdomūs bei naudingi. Jūsų atsiliepimus labai vertiname ir stengiamės tobulėti.

Sekite šią nuorodą: <https://www.surveymonkey.com/r/L9QCWKK>

Šis naujienlaiškis parengtas remiant EEE finansiniam mechanizmui per Aktyvių piliečių fondo programą.